

Pedagogisch beleidsplan

Kinderopvang 't Kasteel

Buitenschoolse Opvang in Leiden

WWW.TKASTEEL.NL

info@tkasteel.nl

Inhoudsopgave

INLEIDING	1
1. HET BIJEN VAN VEILIGHEID, GEBORGENHEID EN VERTROUWEN	3
1.1. Veiligheid.....	3
1.1.1. Vertrouwde begeleiding.	3
1.2. Inrichting en huiselijke sfeer	4
1.3. Rust	4
1.4. Aandacht voor ieder kind.....	4
1.4.1. Mentor	5
1.4.2. Basisgroep.....	5
1.4.3. Nieuwe kinderen.....	5
1.4.4. Broertjes en zusjes / Broers en zussen	6
1.4.5. Overvaren en Oversteken.....	6
1.4.6. Afscheid nemen van 't Kasteel.....	6
1.5. Een open houding van de groep	6
1.5.1. Open deuren beleid, groepen samenvoegen of clusteren	7
2. HET BEVORDEREN VAN DE ONTWIKKELINGSGBIEDEN BIJ KINDEREN	8
2.1. De lichamelijke ontwikkeling	8
2.1.1. Motorische ontwikkeling.....	8
2.1.2. Seksuele ontwikkeling	8
2.2. De sociale-emotionele ontwikkeling.....	8
2.3. De cognitieve ontwikkeling en creatieve ontwikkeling	9
2.4. De taalontwikkeling	9
2.5. De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid.....	10
2.5.1. Kinderparticipatie	11
3. HET OVERBRENGEN VAN WAARDEN EN NORMEN.....	12
3.1. Intermenselijke relaties en individualiteit	12
3.2. Multiculturele samenleving / diversiteit.....	13
3.2.1. Respect binnen een multiculturele samenleving	13
3.3. Respect: Samenleven / Samen verantwoordelijk.....	13
3.3.1. Respect voor elkaar	14
3.3.2. Respect voor jezelf en het eigen lichaam	14
3.3.3. Respect voor de leefomgeving en materiële zaken	14
4. HET SCHEPPEN VAN ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR KINDEREN	15
4.1. Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele	
ondersteuning.	15
4.2. Kinderen informeren en uitleg geven.....	16
4.3. Het stimuleren van de ontwikkeling.....	16
4.4. Het begeleiden van interacties in en op de groep.....	17
4.4.1. Coöperatief spel	17
4.5. Het geven van leiding en het bieden van structuur	17
4.6. Respecteren van de autonomie.....	18

INLEIDING

Voor je ligt het pedagogisch beleid van Kinderopvang 't Kasteel. Onze pedagogische visie is geïnspireerd op de antroposofische pedagogiek. Deze inspiratie komt tot uiting in het gebruik van natuurlijke materialen, de inrichting en de sfeer van de locaties, passend bij de leeftijdsfase van het kind. Ook komt het tot uiting in (een deel van) de activiteiten die wij voor de kinderen organiseren/aanbieden. Wij behandelen ieder kind met respect en laten het in zijn waarde.

VISIE 't Kasteel

't Kasteel wil opvang bieden waar kinderen als zij later ouder/groter zijn van zeggen zo'n opvang gun ik mijn eigen kinderen ook. Tijdens de opvang heb ik dingen gedaan, vriendschappen gesmeed, ervaringen opgedaan die ik als kind en als mens nooit had willen missen.

Daarnaast wil 't Kasteel opvang bieden waar het kind in zijn waarde wordt gelaten. Waar wordt erkend dat ieder kind uniek is. Waar geen druk wordt uitgeoefend om te worden als de rest.

Bovendien wil 't Kasteel kinderen bijzondere ervaringen laten opdoen in het samenzijn met andere kinderen en volwassenen. Ervaringen die buiten het geijkte kader liggen en die kinderen inspireren en op een positieve manier vormen.

We laten kinderen op 't Kasteel in hun eigen kracht staan en proberen hun een gevoel van eigenwaarde mee te geven en om in zichzelf te geloven.

Kernwaarden

- Kwaliteit
- Maatschappelijke verantwoordelijkheid
- Eigenheid van het individu
- Kritisch als het gaat om regels (gebaande paden)
- Open voor anderen

Onze missie is

't Kasteel biedt een *unieke* sociale speel- en leeromgeving met ruimte voor het individuele kind

Ons pedagogisch beleid is gebaseerd op onze visie, missie en kernwaarden.

Het is van belang dat ieder kind zichzelf kan zijn en ook op 't Kasteel wordt gewaardeerd om wie het is. Ons streven is ieder kind tot zijn recht te laten komen, en individueel te ondersteunen en begeleiden in zijn ontwikkeling. Er is aandacht voor het individuele kind.

Dit houdt in dat er weinig moet en er veel mag, binnen de mogelijkheden en afgesproken grenzen van het kind en van de pedagogisch medewerkers (of 't Kasteel). Dagelijks worden er verschillende activiteiten aangeboden, die passen bij het niveau en de interesses van de kinderen, maar het kind mag zelf beslissen of het daar aan mee wil doen.

De omgeving van waaruit kinderen hun wereld gaan ontdekken, dient voldoende veiligheid, geborgenheid en vertrouwen te garanderen. Deze omgeving willen wij creëren door met vertrouwde, professionele krachten te werken. Dit stelt ook eisen aan de inrichting van de ruimtes. Het is belangrijk dat de ruimtes kinderen veiligheid en overzichtelijkheid bieden, maar tegelijkertijd ook genoeg uitdagingen – niet alles hoeft door de pedagogisch medewerker te kunnen worden gezien.

't Kasteel wil een aantrekkelijke speel- en ontwikkelomgeving voor de kinderen creëren. In deze vertrouwde omgeving begeleiden professionele krachten in samenspraak met de ouders, de kinderen in hun ontwikkeling naar zelfstandige, evenwichtige en sociaal voelende mensen.

Spelen is voor kinderen een sociale oefening, waarin ze andere kinderen ontmoeten. Spelen is doen en leren. Spelen is leven en scheppen. Spelen is bewegen en sociaal contact maken.

Het uitgangspunt bij 't Kasteel is om ieder kind met respect te behandelen en in zijn waarde te laten. 't Kasteel biedt inclusieve opvang, en er is ook ruimte voor kinderen met een lager cognitief niveau of (motorische of gedrag)beperkingen.

Om kinderen te begeleiden in hun ontwikkeling is samenwerking nodig. Samenwerking binnen 't Kasteelteam en van 't Kasteel met ouders en eventuele andere instanties, zoals scholen, CJG, JGT en de sociale wijkteams.

Kinderen worden in hun ontwikkeling gevoed door de omgeving waar zij deel van uitmaken: thuis, school, verenigingen, familie, straat, stad, enzovoorts. 't Kasteel hecht aan duurzame relaties met haar omgeving, alleen op deze manier kan het kind optimaal tot ontplooiing komen en zijn eigen levensweg bewandelen.

't Kasteel werkt met horizontale leeftijdsgroepen en biedt opvang aan kinderen, die naar school gaan, op vier locaties: 't Kasteel de Speelschans (onderbouw), 't Kasteel het Croontje (onderbouw), 't Kasteel Roomburg (middenbouw) en 't Kasteel Trigon (bovenbouw).

Ons pedagogisch beleid raakt veel andere aspecten van de opvang van kinderen. Om het pedagogisch beleid in te kaderen, worden deze aspecten hier niet verder beschreven. Wij verwijzen naar de betreffende documenten voor meer informatie:

- Protocol Kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag;
- Veiligheid en gezondheid beleid (RIE), waarin de grote en kleine risico's beschreven zijn;
- Primair proces
- Protocollen

Dit pedagogisch beleid wordt verder besproken in de volgende hoofdstukken:

- Het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen;

- Het bevorderen van de ontwikkelingsgebieden bij kinderen;
- Het overbrengen van waarden en normen;
- Het scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen.

Deze versie van het pedagogisch beleid is bedoel voor iedereen, die geïnteresseerd is in de visie van 't Kasteel. Voor de pedagogisch medewerkers van 't Kasteel is een versie beschikbaar met (verdiepende) bijlagen.

1. HET BIEDEN VAN VEILIGHEID, GEBORGENHEID EN VERTROUWEN

De wet Kinderopvang stelt als doel: “het bieden van een gevoel van veiligheid”. Kinderopvang 't Kasteel geeft hier invulling aan op de volgende wijze:

- **De omgeving** van waaruit kinderen hun wereld spelenderwijs gaan ontdekken, dient voldoende veiligheid, geborgenheid en vertrouwen te garanderen voor alle kinderen. Zo kunnen kinderen vanuit een veilige basis op ontdekking gaan. Om die reden wordt er zo veel mogelijk gewerkt met een vaste dagindeling, vaste regels, een mentorsysteem en vaste pedagogisch medewerkers.
- **De locaties van 't Kasteel** zijn ingericht om het kind nieuwsgierig te maken, te prikkelen om nieuwe dingen uit te proberen. De inrichting van de binnenruimte is uitnodigend ingericht. Op iedere locatie ligt speelgoed en materiaal binnen handbereik. De buitenruimte biedt voldoende bewegingsvrijheid en 't Kasteel heeft een gevarieerd aanbod van buitenmaterialen wat mogelijkheden biedt om tot spel te komen.
- **Met de houding van de pedagogisch medewerkers**, de inrichting van de ruimte, de speelgoedkeuze en de activiteiten die er worden aangeboden wordt een geborgen en prettige sfeer gecreëerd. 't Kasteel hoopt dat kinderen hierdoor met plezier komen.

Onze focus bij het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen aan kinderen, ligt op:

1. Veiligheid;
2. Inrichting en huiselijke sfeer;
3. Rust;
4. Aandacht voor ieder kinderen;
5. Een open houding van de groep;
6. Vertrouwde begeleiding.

In subhoofdstuk 1.1 tot en met 1.5 wordt verder beschreven hoe 't Kasteel omgaat met het bieden van veiligheid, geborgenheid en vertrouwen.

1.1. Veiligheid

Fysieke veiligheid wordt geborgd door de normen waaraan de kinderopvang zich landelijk moet houden.

Om kinderen begeleid op ontdekking te laten gaan, gelden er afspraken per leeftijdscategorie, eventueel aangevuld met individuele afspraken per kind. Zo leert het kind op een natuurlijke manier zijn eigen grenzen en mogelijkheden kennen en zo zelf zijn veiligheid waarborgen. Dat neemt niet weg dat de pedagogisch medewerkers een toezien oog houden in de speeltuin.

Iedere vaste pedagogisch medewerker is in het bezit van een diploma 'EHBO bij Kinderongevallen'.

Emotionele veiligheid wordt geboden door te werken met een team van vaste pedagogisch medewerkers per dag en een vaste poule van invalkrachten, de kinderen worden zo veel mogelijk door een vast gezicht uit school gehaald. Daarnaast kiest 't Kasteel er bewust voor om het aantal op te vangen kinderen in de leeftijdsgroep 3-6 jaar laag te houden (maximaal 20 kinderen per groep) vanwege de pedagogische geborgenheid.

1.1.1 Vertrouwde begeleiding.

't Kasteel wil graag dat de kinderen zich prettig en vertrouwd voelen op haar locaties. Daarom worden vaste pedagogisch medewerkers op vaste dagen ingepland. Ook de invalkrachten zijn een vertrouwd gezicht doordat met een aantal vaste invalkrachten wordt gewerkt. Het van school halen van de kinderen wordt zo veel mogelijk door dezelfde pedagogisch medewerker gedaan.

De professionaliteit van de pedagogisch medewerkers wordt geborgd, door regelmatig bijscholings- en verdiepingscursussen aan te bieden. Daarnaast wordt regelmatig een kenniscafé georganiseerd, waarbij de ontwikkeling van het kind centraal staat.

Door de inzet van de pedagogisch coach en de aangeboden bijscholing aan onze pedagogisch medewerkers streven wij ernaar om de kinderen optimaal te kunnen blijven begeleiden.

1.2. Inrichting en huiselijke sfeer

Een huiselijke sfeer wordt gecreëerd door in onze inrichting gebruik te maken van (sprekende/warme) kleuren, door knusse hoekjes en het gebruik van natuurlijke (speel)materialen, zoals hout. De materialen nodigen kinderen uit om hier zelf mee aan de slag te gaan, zoals houten blokken, constructiemateriaal, dekens, kussens en knuffels en natuurlijk is er veel buitenruimte met buiten-speelmateriaal. De aangeboden materialen sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen. 't Kasteel hecht aan duurzaamheid, boven modegevoelig speelgoed. Materialen waar kinderen voor langere tijd plezier aan beleven. Ook kunnen de kinderen mee doen met een georganiseerde activiteit, zowel binnen als buiten.

De pedagogisch medewerkers stellen zich bewust niet op als leerkracht. 't Kasteel is geen verlengstuk van school, maar van thuis.

1.3 Rust

Algehele rust is bijna niet mogelijk!
Fysieke rust kan worden bereikt door de kinderen naar behoefte in te delen of te scheiden zodat rust en of de ruimte is voor het kind om zijn energie kwijt te kunnen. Dit kan door ruimtes te benoemen waar kinderen zich fysiek mogen uitleven en ruimtes te benoemen waar kinderen rustig (en met aandacht) hun activiteit kunnen uitvoeren.

Rustmomenten kunnen worden gecreëerd door rustige activiteiten aan te bieden, zoals (zelf) een boek (voor)lezen, knutselen of kleuren.

Daarnaast worden er uitleefactiviteiten aangeboden zoals voetbal, trefbal, tikkertje, voetje van de vloer, kringspelen of samen muziek maken. Zo kan een drukke situatie begeleid worden naar een spelsituatie, waardoor er energie gekanaliseerd wordt.

De buitenruimtes van 't Kasteel lenen zich goed voor druk én rustig spelen.

Er wordt naar gestreefd om het kind de mogelijkheid te bieden een balans te vinden tussen zijn eigen binnenwereld en de buitenwereld om hem heen.

In het algemeen wordt een vaste dagindeling gehanteerd. Deze structuur geeft kinderen een rustig gevoel; je weet wat je kunt verwachten. Binnen deze vaste dagindeling stellen de pedagogische medewerkers zich flexibel op; inspelen op het moment en op wat er voor de kinderen speelt is van groot belang.

1.4 Aandacht voor ieder kind

De pedagogisch medewerkers streven er naar om met elk kind (even) contact te hebben op een kasteeldag. Dit varieert van een aai over de bol tot een gesprekje over wat er op dat moment speelt in het leven van het kind. Uitgelezen momenten hiervoor zijn tijdens het ophalen van school, tijdens het eten, of tijdens een (knutsel)activiteit. Aan tafel is er heel bewust ruimte voor de verhalen van de kinderen.

Het kind wordt begroet wanneer het binnen komt op 't Kasteel door de pedagogisch medewerker(s). Ook wordt er aan het einde van de dag afscheid genomen van het kind, wanneer het naar huis gaat.

Elk kind heeft wel eens een moment dat het (wat) extra aandacht nodig heeft van de pedagogisch medewerkers. Denk hierbij aan een vervelende

gebeurtenis op school of thuis die gedeeld moet worden, ziekte van een dierbare, een geschaafde knie die pijn doet, of gewoon even een knuffel willen. De pedagogisch medewerkers proberen dit zo goed mogelijk aan te voelen en zullen een moment creëren waarin er juist ruimte is voor het kind.

Voor de kinderen met extra zorgbehoeften geldt dat er vaak meer sprake is van individuele aandacht.

1.4.1 Mentor

Ieder kind heeft een mentor. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor zowel het kind als de ouders. De mentor verzorgt de eerste kennismaking op de groep. Denk hierbij aan het rondleiden, uitleg geven van regels en afspraken, voorstellen van het kind aan de andere kinderen en pedagogisch medewerkers. De mentor biedt houvast in de startfase van de opvang. Er ontstaat een band tussen de mentor en het kind, waardoor de mentor het kind goed leert kennen, wat een bijdrage levert aan de emotionele veiligheid van het kind.

De mentor draagt ook zorg voor het overdragen van informatie over het kind naar de ouders, wanneer dat nodig is. Ook informeert de mentor de andere pedagogische medewerkers over bijzonderheden betreffende het kind.

Mocht het nodig zijn dan wordt het kind tijdens een kind-bespreking besproken in het team en kan de zorgcoördinator betrokken worden. Eventuele bijzonderheden kunnen ook genoteerd worden in het logboek.

1.4.2 Basisgroep

In de Wet Kinderopvang is opgenomen dat kinderen worden geplaatst in één vaste groep kinderen, de basisgroep. Door steeds in dezelfde basisgroep te komen, biedt dit het kind veiligheid, geborgenheid en vertrouwen.

Op de locaties BSO 't Kasteel de Speelschans en BSO 't Kasteel het Croontje zitten de kinderen allemaal in dezelfde basisgroep.

Op BSO 't Kasteel Roomburg worden per dag maximaal 42 kinderen opgevangen, verdeeld over twee basisgroepen. Op BSO 't Kasteel Trigon worden per dag maximaal 50 kinderen opgevangen, verdeeld over twee basisgroepen.

De wijze waarop de basisgroep op BSO 't Kasteel Roomburg wordt samengesteld is op basis van de leeftijd van de kinderen. De kinderen van acht jaar en ouder vormen een basisgroep en de kinderen jonger dan acht jaar vormen een basisgroep. De basisgroepen verblijven tijdens het eetmoment in aparte ruimtes of aan aparte tafels.

De basisgroep op BSO 't Kasteel Trigon is samengesteld uit een groep kinderen die zelfstandig uit school mogen komen en de tweede basisgroep bestaat uit kinderen die samen met de pedagogisch medewerker naar de BSO komen, of worden opgehaald. Zij eten aan aparte tafels.

Op verschillende dagen kunnen verschillende basisgroepen gevormd zijn, ten gevolge van de andere groepssamenstelling en het aantal aanwezige kinderen, dit geldt ook in vakanties.

Na het eetmoment kunnen de kinderen hun basisgroep verlaten.

1.4.3 Nieuwe kinderen

't Kasteel realiseert zich dat de nieuwe kinderen vaak kinderen zijn die net de basisschoolleeftijd hebben bereikt. Voor deze vier (of drie-) jarigen geldt dat in hun vertrouwde wereld veel veranderingen optreden: een nieuwe school en een nieuwe opvang.

Kinderen die nieuw zijn op 't Kasteel hebben recht op extra aandacht en begeleiding gedurende de eerste periode dat zij deel uitmaken van 't Kasteel. Het is in het belang van het kind, de ouder en de pedagogisch medewerkers

dat een nieuw kind zich zo snel mogelijk op zijn gemak en vertrouwd/thuis voelt bij 't Kasteel.

1.4.4 Broertjes en zusjes / Broers en zussen

't Kasteel heeft geen beleid over de omgang tussen/met broertjes en zusjes en broers en zussen. Wanneer wij constateren dat door de omgang tussen broertjes en zusjes/broers en zussen de ontwikkeling van een kind in gevaar komt, dan zal dit worden besproken met de ouders.

Het is voor ieder kind van belang dat het genoeg bewegingsvrijheid heeft, en het zal om die reden af en toe zinvol zijn om broertjes en zusjes/broers en zussen gescheiden te laten spelen.

1.4.5. Overvaren en Oversteken

't Kasteel heeft gekozen voor een indeling van de groepen en locaties naar leeftijd, de zogenaamde horizontale groepen. Dit betekent dat de kinderen van BSO 't Kasteel het Croontje en BSO 't Kasteel de Speelschans allemaal doorstromen naar BSO 't Kasteel Roomburg en daar bij elkaar in de groep komen. Wanneer de kinderen nog weer ouder zijn stromen zij door naar BSO 't Kasteel Trigon.

Om deze overstap bewust te laten verlopen voor het kind, is er ruimte voor afscheid van de 'oude, vertrouwde' groep en een welkom door de 'nieuwe' groep.' Ook het wennen op de nieuwe locatie kan hierbij horen.

Overvaren en oversteken gaat altijd in overleg met de ouders/verzorgers. Er zijn redenen denkbaar waarom sommige kinderen nog niet toe zijn aan het overvaren/oversteken, bijvoorbeeld omdat hun sociaal-emotionele ontwikkeling dit nog niet toe laat, of omdat het kind er nog niet aan toe is. 't Kasteel bekijkt per kind wanneer het zijn of haar 'tijd' is voor het overvaren.

1.4.6 Afscheid nemen van 't Kasteel

Er is aandacht voor het vertrek van het kind bij BSO 't Kasteel. De kinderen en de pedagogisch medewerkers zullen altijd afscheid nemen van het kind, waarbij het kind ook een aandenken krijgt aan zijn of haar periode op 't Kasteel.

Speciaal afscheid nemen wij van de kinderen van groep 8/klas 6, die in hun laatste schooljaar nog op 't Kasteel hebben gezeten. Voor deze kinderen wordt een gezamenlijk afscheid georganiseerd aan het einde van het schooljaar.

1.5 Een open houding van de groep

De pedagogisch medewerker kan vanuit een professionele achtergrond de kinderen observeren en inspelen op groepsprocessen. Pedagogisch medewerkers geven het goede voorbeeld. Pedagogisch medewerkers laten dit zien in hun gedrag als in hoe zij reflecteren met de kinderen over bepaalde situaties. Met name bij jongere kinderen maken de boodschappen in gedrag en houding van de pedagogisch medewerkers diepe indruk, meer nog dan wat letterlijk gezegd wordt.

Echte groepsmomenten zijn samen uit school lopen, samen eten, samen een verjaardag vieren, de activiteit van de week en samen spelletjes spelen, en tijdens vakanties samen op uitstap(jes). Er worden bewust activiteiten ondernomen om het groepsproces te bevorderen, zoals groepsspelletjes, het voorstellen van een nieuw kind, en samen een activiteit uitvoeren.

De open houding van 't Kasteel krijgt ook vorm in de opvang van kinderen met extra zorgbehoeften. Deze kinderen maken volledig onderdeel uit van de groep en worden op dezelfde manier behandeld als iedereen.

1.5.1 Open deuren beleid, groepen samenvoegen of clusteren

Kinderopvang 't Kasteel hecht aan een vast team op iedere locatie en vindt het belangrijk dat de pedagogisch medewerker(s) breed inzetbaar zijn. Dit houdt in dat de vaste teamleden van de ene locatie ook ingezet kunnen worden op een andere locatie. De teamleden worden ook breed ingezet rondom het logistiek proces van scholen halen.

Op deze wijze leren de kinderen de pedagogisch medewerkers kennen en te herkennen. Om deze reden worden tijdens vakanties en roostervrije dagen de locaties regelmatig samen gevoegd. De kinderen leren de andere locatie(s) en pedagogisch medewerkers dan al kennen, waardoor het overvaren/oversteken gemakkelijker verloopt. De pedagogisch medewerkers zijn dan al vertrouwd voor het kind.

Mochten kinderen bij 't Kasteel op een andere locatie of groep willen spelen dan wordt dit veelal toegestaan, het zogenaamde open deuren beleid. Tijdens een lange (opvang)dag worden ook regelmatig activiteiten georganiseerd voor alle kinderen, zoals een gezamenlijke voorbereide lunch. Of een vossenjacht, waarbij de oudste kinderen de vossen zijn, die door de jongste kinderen gezocht moeten worden. Ook viert 't Kasteel jaarlijks de Kasteelverjaardag op één van haar locaties.

De kinderen van alle locaties ontwikkelen op deze manier affiniteit met de andere kinderen, locaties en pedagogisch medewerkers. Ook de pedagogisch medewerkers houden op deze manier affiniteit met de kinderen van andere locaties en de collega pedagogisch medewerkers van andere locaties.

Door de pedagogisch medewerkers wordt gereflecteerd op deze samenwerking in een gezamenlijk overleg en indien nodig, worden zaken ook aangepast in de dagelijkse opvang.

2. HET BEVORDEREN VAN DE ONTWIKKELINGSGEBIEDEN BIJ KINDEREN

't Kasteel kiest ervoor om de onderstaande twee pedagogische basisdoelen vanuit de Wet Kinderopvang in dit hoofdstuk te beschrijven:

- “het bevorderen van de persoonlijke competentie”;
- “het bevorderen van de sociale competentie”;

Bij beide competenties gaat het vooral over de ontwikkelingsmogelijkheden voor kinderen. 't Kasteel wil kinderen in de ontwikkeling, ondersteunen, stimuleren en helpen. Belangrijk is dat hiervoor ruimte wordt geboden. Ruimte voor wat het kind wil kunnen, ruimte voor het dragen van eigen verantwoordelijkheden. Wanneer het kind positief wordt gestimuleerd, draagt dat bij aan het zelfvertrouwen van het kind.

Gedurende de basisschoolperiode is een kind voortdurend in ontwikkeling binnen diverse ontwikkelingsgebieden. 't Kasteel maakt in het pedagogisch handelen onderscheid tussen de volgende ontwikkelingsgebieden:

1. De lichamelijke ontwikkeling;
2. De sociaal-emotionele ontwikkeling;
3. De verstandelijke en creatieve ontwikkeling;
4. De taalontwikkeling¹;
5. De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid.

2.1 De lichamelijke ontwikkeling

De lichamelijke ontwikkeling gaat over lichaamsbeheersing. Het kind groeit in de lengte: ledematen worden groter. De lichaamshouding verandert en de lichaamskracht neemt toe. Deze groei maakt allerlei nieuwe bewegingen mogelijk.

¹ De taalontwikkeling en cognitieve ontwikkeling zijn nauw verwant. 't Kasteel hecht waarde aan de taalontwikkeling van kinderen, waardoor dit apart wordt beschreven.

2.1.1 Motorische ontwikkeling

Een belangrijke voorwaarde voor het samen spelen, is een goede grove en fijne motoriek. Kunnen meedoen met motorische spelletjes, zoals rennen en balspelen zijn belangrijk in het sociale contact. Kinderen, die minder motorisch vaardig zijn, kunnen gemakkelijk worden buitengesloten door andere kinderen of zichzelf buiten sluiten. Het stimuleren van de lichamelijke (motorische) ontwikkeling is om die reden erg belangrijk.²

Er worden activiteiten aangeboden die passend zijn bij de ontwikkeling en interesses van het kind of de groep. Er wordt ingespeeld op wat de kinderen zelf bezighoudt, waardoor er een balans ontstaat tussen vrij spel, wat gestimuleerd en ondersteund wordt, en georganiseerde activiteiten.

2.1.2 Seksuele ontwikkeling

Kinderen hebben het recht zich seksueel te ontwikkelen. We hebben respect voor hun nieuwsgierigheid op het gebied van seksualiteit. Gedurende de basisschooltijd verandert het lichaam en het geestelijk besef van het kind. Bovendien beginnen kinderen te beseffen tot welke sekse ze behoren, identificeert het kind zich met de sekse (“ik word net als mama of ik word net als papa”). Tevens gaan ze nadenken over hun relaties met elkaar en over de liefde. Dit is onderdeel van hun ontwikkeling en het hoort erbij. Op 't Kasteel zijn seksualiteit en het eigen lichaam bespreekbaar wanneer de kinderen met vragen of problemen komen.

2.2 De sociale-emotionele ontwikkeling

Bij de emotionele ontwikkeling leren kinderen om zich te verplaatsen in een ander (empathie). Worden de concepten als pijn of troosten duidelijk en krijgen deze meer vorm en inhoud. Daarnaast leren kinderen impulsen te

² Geciteerd uit: *Pedagogisch kader kindercentra 4-13 jaar*, Liesbeth Schreuder e.a., Reed Business, 2011.

beheersen (agressie, driften). Ook worden vriendschappen en sociale acceptatie belangrijker voor het kind. Het kind wordt zelfbewust en wil graag voldoen aan de normen en waarden van een groep. Belangrijk hierin is dat het kind zijn autonomie behoudt.

Het is belangrijk dat kinderen zich fysiek kunnen uitleven. Daarom is er bij 't Kasteel altijd de mogelijkheid om te voetballen, hockeyen, fietsen, skelteren en in de zandbak te spelen. Binnen spelen kan onder andere met (houten) blokken, lego, kussens, het keukentje, spelletjes, de tafelfootbal en de techniekhoek

2.3 De cognitieve ontwikkeling en creatieve ontwikkeling

Speelgoed en of spelen levert een belangrijke bijdrage aan het kind-zijn. Al het spel van een kind maakt deel uit van een leerproces.

Om zijn verbeelding de ruimte te geven, heeft het kind slechts simpele dingen nodig om mee te kunnen spelen. Het kind gebruikt zijn spontaniteit bij alles wat hij onderzoekt en waar hij mee speelt. Het is daarom van wezenlijk belang om hem de vrijheid te geven om deze spontaniteit te ontwikkelen. Veel kinderen worden onweerstaanbaar aangetrokken tot alles waar ze iets mee kunnen doen. Er wordt naar gestreefd om knutselactiviteiten aan te bieden die de fantasie van de kinderen aanspreken en voldoende uitdaging bieden. Op 't Kasteel zijn veel materialen voorhanden, die kinderen kunnen gebruiken.

De cognitieve en creatieve ontwikkeling verloopt in fases en deze hoeft niet parallel te lopen met elkaar. Kinderen in de kleuterleeftijd stellen veel vragen om zo de wereld om hen heen beter te leren begrijpen. Bijvoorbeeld het concept tijd is lastig: want wanneer is 'straks'? Wanneer kinderen in deze leeftijdsfase iets niet begrijpen wordt dit veelal opgevuld met hun fantasie. Creatieve activiteiten die een beroep doen op de fantasie zijn voor deze leeftijdsgroep leuk en passend. Water, zand en klei bieden veel mogelijkheden voor de creativiteit van een kind. Nabootsing is in deze

leeftijdsfase een belangrijk hulpmiddel voor groei en ontwikkeling. De pedagogisch medewerker heeft hierin een belangrijke voorbeeldfunctie.

Vanaf 7 jaar is er een omslagpunt in de verstandelijke ontwikkeling. Kinderen kunnen zich beter concentreren, beter onthouden en hun aandacht ergens bij houden. Ze leren elke dag nieuwe dingen. Dit zijn allemaal vaardigheden die op school erg belangrijk zijn, maar ook in het dagelijks leven. Op deze leeftijd kunnen er veel vragen komen over het hoe en waarom achter iets. Ook interesseren de kinderen zich steeds meer in 'grote mensen onderwerpen' zoals oorlog of seksualiteit.

De 9-13 jarigen krijgen specifieke interessepatronen. Het ene kind is geïnteresseerd in dieren, weer een ander in monsters, enzovoorts. Daarnaast gaan deze kinderen kritische vragen stellen die bijvoorbeeld vergelijkend van aard zijn (waarom hebben kinderen in arme landen geen eten en ik wel?). De kinderen kunnen zich erg druk maken over onrecht.

2.4 De taalontwikkeling

De cognitieve en de taalontwikkeling is nauw met elkaar verweven, zodat ze altijd in samenhang moeten worden gezien. Mensen denken in taal, wat al vroeg tot uiting komt bij jonge kinderen, door het stellen van waarom-vragen.

Het taalvermogen blijft een heel leven groeien. Met name de peuter- en kleuterleeftijd zijn erg belangrijk in de taalontwikkeling. Gedurende de basisschoolleeftijd leren de meeste kinderen zich steeds beter uit te drukken.

Op 't Kasteel wordt er met de kinderen Nederlands gesproken en is de Nederlandse taal steeds het uitgangspunt. Er wordt rekening gehouden met anderstaligen, taalniveau en taalachterstand. Bij deze kinderen kan de taalontwikkeling anders verlopen. Het uitgangspunt is om ieder kind, die mogelijk een achterstand heeft in de taalontwikkeling, te helpen zich te

uiten. Zich kenbaar te maken in zijn wensen en behoeften, ook al is het kind minder vaardig in het zich verbaal uit drukken.

De pedagogisch medewerker heeft een voorbeeld functie naar de kinderen en houdt rekening dat de taal en uitdrukkingsvaardigheid correct en passend is bij de leeftijdsfase van het kind.

Het gebruik van schuttingstaal en vloeken wordt ontmoedigd en is aanleiding voor een gesprek met het kind. In dit gesprek wordt informatie gegeven aan het kind over de betekenis van de woorden en de reden(en) waarom sommige woorden als kwetsend of beledigend worden ervaren.

Op 't Kasteel wordt regelmatig voorgelezen, in de leeftijdsgroepen 4-9 jaar, omdat:

- het bijdraagt aan de taalontwikkeling van een kind. Kinderen leren bijvoorbeeld nieuwe woorden of leren over een correcte zinsopbouw en de opbouw van een verhaal (begin, midden, eind);
- kinderen leren luisteren en hun aandacht te richten op een activiteit. Er wordt een beroep gedaan op de concentratie van de kinderen;
- het (voor)lezen stimuleert de fantasie en de algemene ontwikkeling van kinderen;
- het huiselijkheid en geborgenheid biedt en rust kan brengen op drukke momenten;
- aan de hand van een boek een bepaald thema kan worden besproken.

2.5 De ontwikkeling van zelfredzaamheid en zelfstandigheid

Om kinderen zich te laten ontwikkelen tot zelfstandige individuen, is het belangrijk hen te stimuleren zelf dingen te ondernemen. Kinderen groeien op tot zelfstandige en zelfredzame individuen die zich staande dienen te houden in de samenleving. 't Kasteel begeleidt het kind in de geleidelijke ontwikkeling in en naar deze zelfstandigheid.

Loslaten is belangrijk voor de ontwikkeling van de zelfstandigheid en zelfredzaamheid. Door kinderen zelf keuzes te laten maken, door ze zelf ruzies op te laten lossen, zelf een activiteit te laten ondernemen of door ze deelgenoot te maken van jouw gedachten of afwegingen leren ze een bepaalde mate van zelfstandigheid die vormend voor hen kan zijn.

Kinderen worden naarmate ze ouder worden mondiger, zelfstandiger en verlangen naar meer verantwoordelijkheid. Er wordt steeds een balans gezocht tussen loslaten en ondersteuning nodig hebben en bieden. Zelfstandigheid en zelfredzaamheid zijn leeftijd- en context gebonden. Dat wil zeggen: dat een bepaalde mate van zelfstandigheid en zelfredzaamheid toepasbaar is bij een bepaalde leeftijd en passend is bij een situatie.

Zo kunnen de (oudere) kinderen betrokken worden bij huishoudelijk taken die de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid stimuleren.

Maar denk ook bijvoorbeeld aan invulling geven aan het activiteitenprogramma in vakanties, dat is passend voor kinderen vanaf 9 jaar, zij overzien wat financieel haalbaar is binnen een gesteld budget en weten daardoor welke mogelijkheden er zijn. Kinderen van 4 jaar hebben nog geen duidelijk besef van wat iets kost en wat je voor het geld zou kunnen doen.

Een drukke verkeersomgeving is een contextvoorbeeld waarbij zelfstandigheid en zelfredzaamheid minder geschikt is om te oefenen en vooral afhankelijk is van de leeftijd van het kind als van het verantwoordelijkheidsgevoel van het kind.

In de zoektocht naar een goede balans binnen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid houdt 't Kasteel rekening met de ontwikkelingsfases van het kind. In samenspraak met de ouders wordt er gekeken naar de mate van zelfstandigheid en zelfredzaamheid van het kind. Belangrijk in de ontwikkeling naar meer zelfstandigheid en zelfredzaamheid is dat de pedagogisch medewerker sensitief zijn voor wat het kind laat zien, aangeeft

en mogelijk al kan. Bij elk stap naar meer zelfredzaamheid biedt 't Kasteel, daar waar nodig, begeleiding aan en worden de afspraken rondom zelfstandigheid vastgelegd. Hierdoor kunnen het kind en de ouders met een gerust hart aan deze nieuwe stap beginnen!

2.5.1 Kinderparticipatie

Bij zelfstandig worden hoort ook mee kunnen praten, denken en een stem hebben in de dagelijkse gang van zaken, ook op 't Kasteel. Door kinderparticipatie, inspraak door kinderen, te implementeren in de dagelijkse opvang, wordt de betrokkenheid van de kinderen bij de eigen omgeving en 't Kasteel verhoogt en levert een positieve bijdrage aan het ontwikkelen van sociale vaardigheden. Wanneer kinderen hun ideeën in de praktijk terug zien, ervaren kinderen dat zij serieus worden genomen, dat zij worden gezien en gehoord. Dit geeft een gevoel van veiligheid en (zelf)vertrouwen, wat ten goede komt aan het groepsproces.

3. HET OVERBRENGEN VAN WAARDEN EN NORMEN

't Kasteel vindt dat een kind moet leren omgaan met normen en waarden en de sociale regels die in onze samenleving gelden. Kinderen worden geholpen zelfstandig te worden, verantwoordelijkheden te dragen en te leren wat goed en kwaad is.

De wet Kinderopvang stelt als doel: “het aanbieden van waarden, normen en regels”. Kinderopvang 't Kasteel geeft hier invulling aan op de volgende wijze:

De pedagogisch medewerker is zich bewust van haar voorbeeldfunctie. Door als pedagogisch medewerker zelf de kasteelregels na te leven geef je het goede voorbeeld van normen en waarden: regels leg je niet zomaar naast je neer.

't Kasteel heeft huisregels – per locatie -opgesteld, en praat regelmatig met de kinderen hierover en soms worden de regels daardoor aangepast. De kinderen leren zo verantwoordelijkheid te dragen voor de afgesproken huisregels en hebben zelf inspraak in de regels.

Bewustzijn van kinderen voor de regels en afspraken in de maatschappij, en ook de reflectie daarop en de discussie daarover is belangrijk.

Het gebruik van schuttingtaal en vloeken wordt door 't Kasteel afgekeurd.

Ook kennis van diverse culturen hoort bij waarden en normen: tradities, feesten, rituelen, kledingcodes, gewoontes in de samenleving.

't Kasteel vangt kinderen van verschillende scholen op, waardoor kinderen in aanraking komen met kinderen met andere sociale achtergronden, met andere gewoontes en andere normen en waarden. De buitenschoolse opvang is zo een verbreding van de thuissituatie. Ook werken er bij 't Kasteel mensen met diverse achtergronden. De kinderen en pedagogische medewerkers komen op deze manier in aanraking met de diversiteit in onze samenleving.

Onze focus bij het overbrengen van waarden en normen aan kinderen, ligt op:

1. Intermenselijke relaties en individualiteit;
2. Multiculturele samenleving en diversiteit;
3. Respect: Samen leven / Samen verantwoordelijk / leefomgeving / materialen.

In subhoofdstuk 3.1 tot en met 3.3 wordt verder beschreven hoe 't Kasteel omgaat met het overbrengen van waarden en normen op deze gebieden.

3.1 Intermenselijke relaties en individualiteit

De kinderen maken op 't Kasteel onderdeel uit van een groep, zoals zij hun hele leven deel uit zullen maken van diverse groepen. Het is daarom belangrijk dat een kind zich kan redden in een groep en de signalen van de groep goed leert op te pikken. Het is voor het kind daarom ook van belang dat het zich bewust is van de impact van zijn gedrag op de groep.

Ieder kind is uniek, maar ieder kind maakt ook onderdeel uit van een groep. Dit is een spanningsveld, maar ook een uitdaging. Hoe wordt ieder individueel kind voldoende ondersteund in zijn eigen capaciteiten, zonder dat dit ten koste gaat van de andere kinderen en van zichzelf? De pedagogisch medewerker maakt hierin (eventueel in overleg) de uiteindelijke afweging, waarbij steeds voorop staat dat kinderen individuen zijn die het recht hebben om over veel zaken zelf te beslissen. Er worden duidelijke afspraken gemaakt met de kinderen binnen welke grenzen zij zich kunnen uiten.

De pedagogisch medewerkers stimuleren kinderen in de ontwikkeling van hun vaardigheden en sporen ze ook af en toe aan om iets nieuws te proberen.

Met name de kinderen van 10 tot en met 13 jaar zijn erg bezig met de vragen: wie ben ik? wat kan ik? Ook zijn zij zichzelf aan het vergelijken met anderen. Hier wordt op 't Kasteel ruimte aan geboden door het gesprek met de kinderen aan te gaan en door reflecterende vragen te stellen aan het kind. Activiteiten, die hierbij aan sluiten zijn heel divers, zoals een make-up studio of krachtoefeningen om spieren te 'krijgen'.

Een belangrijk gespreksonderwerp in deze leeftijdsfase blijft ook de schoolkeuze na de lagere school. Voor het ene kind is dit teleurstellend en het andere kind euforisch. Wij begeleiden het kind en de groep hierin, waarin wij uitleggen dat ieder kind zijn eigen kwaliteiten en talenten heeft.

Ieder kind wil zichzelf worden, maar ook net als de anderen zijn. Wij willen een klimaat scheppen waarin er ruimte is voor ieder kind.

3.2 Multiculturele samenleving / diversiteit

Op 't Kasteel wordt waarde gehecht aan het creëren van een wij-gevoel, waarin er ruimte is voor alle culturen, achtergronden, leef- en opvoedingsstijlen, religie, sociaal milieu, beroep of opleiding. Met andere woorden: er is ruimte voor diversiteit op verschillende gebieden.

De Nederlandse samenleving kenmerkt zich als een multiculturele samenleving. Om kennis te krijgen van andere culturen, viert 't Kasteel gebruiken, die horen bij de diverse culturen. Vertegenwoordiging van verschillende culturen en achtergronden op 't Kasteel is belangrijk en noodzakelijk.

3.2.1 Respect binnen een multiculturele samenleving

't Kasteel is onderdeel van de multiculturele samenleving en in die hoedanigheid geeft 't Kasteel daar uiting aan. De pedagogisch medewerkers houden rekening met de culturele achtergrond van de kinderen en collega's.

Op deze manier worden kinderen zich er bewust van dat er verschillende soorten gewoonten (uit verschillende culturen) zijn. Door de bewuste inzet van (bepaalde) multiculturele activiteiten, is er aandacht voor andere culturen en maken de kinderen kennis met diversiteit.

Een aantal (jaar)feesten vieren wij ieder jaar, waarbij het samenzijn centraal staat.

3.3 Respect: Samenleven / Samen verantwoordelijk

Respect vormt de kern van een morele instelling, respect voor onszelf, voor anderen, voor alle vormen van leven, de omgeving waarin wij leven en materiële zaken.

Respect voor onszelf betekent dat we ons eigen leven en onze eigen persoon als waardevol beschouwen.

Respect voor anderen betekent dat we ieder individu als een waardevol individu beschouwen, dat we een ander in zijn waarde laten en een ander dezelfde rechten toekennen als onszelf.

De omgang met leeftijdgenoten is van grote betekenis voor een kind. In een groep met leeftijdgenoten kan een kind zijn eigen krachten leren kennen. Het kind leert zelf initiatieven te nemen of zich te voegen naar de initiatieven van anderen. Het leert om te gaan met (spel)regels. Het ondergaan van de belevingen die aan allerlei soorten spel verbonden zijn, het gezamenlijk op avontuur gaan, al is het maar in de vorm van 'de omgeving verkennen' vinden wij van grote betekenis voor zelfkennis en voor de kennis van anderen.

't Kasteel vindt het belangrijk om het kind te leren initiatief te nemen, en verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen (sociale) gedrag en dat van de hele groep en de gevolgen van het gedrag op anderen.

3.3.1 Respect voor elkaar

't Kasteel hecht aan wederzijds respect. Respect voor de kinderen, respect voor hun ouders en respect voor de pedagogisch medewerkers.

Een belangrijke regel is dat er niet wordt geschreeuwd, wanneer er met elkaar wordt gepraat. Ook wordt er niet gescholden, gepest, geschopt of geslagen.

Het pesten van een kind mag niet! De pedagogisch medewerker zal daarom altijd in gesprek gaan met het gepeste kind en de pester om het pesten (direct) te stoppen. Ook de andere kinderen, worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid bij het voorkomen en tegengaan van pesten.

Kinderen leren duidelijke omgangsregels, zoals: geen dwang, pijn of gevaar. Ook leren de pedagogisch medewerkers de kinderen dat zij bij vragen of problemen hun hulp kunnen en mogen inroepen.

3.3.2. Respect voor jezelf en het eigen lichaam

De pedagogisch medewerkers leren de kinderen respectvol om te gaan met hun eigen lichaam en gevoelens, maar ook met die van anderen.

Wanneer de pedagogisch medewerker een kind helpt bij het verschonen of een wond(je) behandelt zal er tegen het kind gesproken worden en uitgelegd worden wat zij zal doen. De pedagogisch medewerker let hierbij altijd op de reactie van het kind.

Ook een knuffel of een aai over de bol zal het ene kind prettig vinden, terwijl een ander kind niet fysiek aangeraakt wil worden. De pedagogisch medewerker let op de signalen, die een kind hierover afgeeft. Vanzelfsprekend zal een jonger kind vaker een knuffel willen of op schoot zitten, dan een ouder kind.

Lichaamsdelen worden bij hun naam benoemd, zodat er op een eenduidige en duidelijke manier over sekse verschillen en seksualiteit gesproken kan worden.

Seksualiteit is een beladen onderwerp, waarover niet zo makkelijk wordt gepraat. Overleg en samenspraak tussen de pedagogisch medewerkers en ouders op dit gebied is belangrijk. Door een positief klimaat te scheppen waarin seksuele ontwikkeling en de emotionele ontwikkeling een natuurlijke plek inneemt groeit het zelfvertrouwen, de mondigheid en weerbaarheid van kinderen. De manier waarop de pedagogisch medewerkers hiermee omgaan is afhankelijk van de leeftijd van de betrokken kinderen. De pedagogisch medewerkers staan open voor de vragen die de kinderen stellen, maar gaan niet verder dan waar zij zich prettig bij voelen.

3.3.3. Respect voor de leefomgeving en materiële zaken

Binnen 't Kasteel gaan wij met zorg om met onze leefomgeving en de aanwezige materialen. Ook hebben de pedagogisch medewerkers een voorbeeldfunctie als het gaat om de zorg voor de omgeving en de aanwezige materialen.

Ook kinderen moeten leren met respect om te gaan met de omgeving en de materialen. Door hen aan te spreken op hun gedrag leren zij daar verantwoordelijkheid voor te dragen. Wanneer kinderen ergens mee gespeeld hebben, vinden we het belangrijk dat kinderen zorg dragen van het opruimen van het speelgoed.

Een belangrijke regel is dat er niet wordt gegooid met materialen. Kapotte materialen worden verwijderd om te worden gerepareerd of eventueel vervangen.

Je kunt kinderen hier bewust van maken door hen vaker te betrekken in het helpen met opruimen. Een voorbeeld kan zijn: sorteren van spelletjes, opruimen van de rustruimte, helpen schoonmaken en corvee na het eetmoment.

4. HET SCHEPPEN VAN ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN VOOR KINDEREN

Voor de kinderen is het van belang dat ze weten dat ze op de pedagogisch medewerker(s) kunnen rekenen. Dit doet de pedagogisch medewerker door authentiek te reageren, dat wil zeggen dat zij warm reageert, het kind veilig laat voelen en zichzelf blijft. De pedagogisch medewerker laat de kinderen los om de wereld te ontdekken, biedt ze activiteiten buiten hun normale interessepatroon of buiten de standaard activiteiten. Zij zijn op de achtergrond aanwezig zodat de kinderen hun aanwezigheid letterlijk en figuurlijk voelen. Mocht er om de een of andere reden een situatie ontstaan waarin de kinderen zich (pedagogisch) onveilig voelen (bijvoorbeeld: ruzie of een activiteit spannend vinden) dan zijn zij er voor hen.

Belangrijk is het dat de pedagogisch medewerkers de kinderen begeleiden, ondersteunen en stimuleren binnen de ontwikkelingsgebieden. 't Kasteel heeft elf doelstellingen geformuleerd welke duidelijke raakvlakken hebben met de zes interactievaardigheden die nodig zijn bij en voor een goede ontwikkeling van het kind.

De zes interactievaardigheden zijn:

1. Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele ondersteuning
2. Kinderen informeren en uitleggen
3. Het stimuleren van de ontwikkeling
4. Het begeleiden van interacties op de groep
5. Het geven van leiding en het bieden van structuur
6. Respecteren van de autonomie.

't Kasteel beschrijft in dit hoofdstuk de zes bovengenoemde interactievaardigheden en plaatst daarbij de door 't Kasteel geformuleerde doelstellingen. Deze worden onderbouwd en er wordt een praktijkvoorbeeld gegeven.

4.1 Het bieden van sensitieve responsiviteit ofwel emotionele ondersteuning.

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen :

1. Aandacht voor ieder kind.

Alle kinderen, krijgen individuele aandacht, op zo'n manier dat dit niet ten koste gaat van de andere kinderen

2. Rust.

Het kind kan zich naar behoefte even terug trekken wanneer het op 't Kasteel is. Er wordt gezorgd voor rustige momenten, en ook voor een rustige plek op de locatie.

3. Huiselijke sfeer.

De huiselijke sfeer schept een veilige en aantrekkelijke omgeving voor het kind. Er is ruimte voor de verhalen van de kinderen. De uitstraling van de ruimte, de materialen en de pedagogisch medewerker geeft het kind de kans zich geborgen te voelen. Zo is 't Kasteel een plek, waar kinderen graag vertoeven.

4. Veiligheid.

De Kasteelomgeving en pedagogisch medewerkers bieden de kinderen genoeg (fysieke) uitdagingen, maar ook voldoende garanties, zodat kinderen zich veilig voelen, om (begeleid) op ontdekking te kunnen gaan.

Een praktijk voorbeeld:

Freek komt uit school en oogt verdrietig. De pedagogisch medewerker vraagt Freek naar zijn dag op school. Freek vertelt dat hij met buitenspelen op zijn knie gevallen is en dat deze nog steeds veel pijn doet, waarop hij begint te huilen. De pedagogisch medewerker slaat troostend een arm om Freek en vraagt of hij een koude doek op zijn knie wil en of hij zin heeft om na het eetmoment een bordspelletje samen te doen. Freek vindt beide voorstellen fijn.

De pedagogisch medewerker ziet het kind, biedt een luisterend oor aan, troost hem, stelt hem gerust en helpt hem op weg.

4.2 Kinderen informeren en uitleg geven

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

5. Groepsmomenten

Het geeft de mogelijkheid tot het informeren van de kinderen over belangrijkere onderwerpen of wordt er uitleg gegeven aan ieder over nieuwe situaties of afspraken, zo ook wat er die op het programma staat.

Echte groepsmomenten zijn samen uit school lopen, samen eten, samen een verjaardag vieren, de activiteit van de week en samen spelletjes spelen en tijdens vakanties samen op uitstapjes.

Nog meer voorbeelden van groepsmomenten zijn:

- De eettafel opruimen;
- Eten bereiden (iets koken, bakken);
- Feesten vieren (verjaardag van 't Kasteel).
- Afscheid nemen van kinderen of een pedagogisch medewerker
- Situaties bespreken bijvoorbeeld; groepsruzies, negatieve uitingen, maatschappelijke onderwerpen. Maar ook hierop terugkomen bij de kinderen.

Een praktijk voorbeeld:

Het is sinds een lange tijd weer zonnig en warm. De pedagogisch medewerker creëert een groepsmoment, waarin zij direct alle kinderen bereikt en zij hen informeert over het belang van zonnebescherming. Hierbij geeft zij aan, dat ieder kind wordt ingesmeerd met zonnebrandcrème, dat er extra drinkmomenten zullen zijn en dat er een binnen-activiteit klaarstaat tijdens de warmste uren van de dag, zodat de kinderen uit de zon zijn en de verkoeling kunnen opzoeken.

De pedagogisch medewerker praat met de kinderen op hun begripsniveau en legt de kinderen uit wat ze van plan is, en waarom, wat ze van de kinderen verwacht, voordat ze handelt.

4.3 Het stimuleren van de ontwikkeling

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

6. Ruimte voor fantasie, creativiteit en onderzoek

De kinderwereld zit vol mogelijkheden, nieuwe ontdekkingen en spel. We stimuleren en ondersteunen het kind om op ontdekkingsstocht te gaan.

De kindertijd is een tijd van verwondering, bij het spelen gebruikt het kind zijn verbeeldingskracht. Spelen is voor het kind werken, het is zijn manier om de wereld te onderzoeken en er over te leren. Het spel is de basis van zijn toekomstige welzijn en het fundament van zijn intellectuele, sociale en fysieke ontwikkeling. Instinctief weet het kind wat hij nodig heeft voor zijn ontwikkeling en al spelend pakt hij dat met veel enthousiasme op.

Speelgoed en of spelen levert een belangrijke bijdrage aan het kind-zijn. Al het spel van een kind maakt deel uit van een leerproces. Jonge kinderen hebben voor hun spel, waarbij fantasiespel een grote rol speelt, een natuurlijke neiging naar 'open' speelgoed, waar de verbeeldingskracht nog mee aan het werk kan. Hierdoor wordt het kind gestimuleerd om zijn eigen fantasie en creativiteit te gebruiken en deze verder te ontwikkelen. Denk hierbij aan kleden, lappen, poppen zonder duidelijke kenmerken, planken, kisten, blokken enzovoorts. Veel van dit speelgoed is gemaakt van natuurlijke materialen, wat meestal veel bevredigender is dan metalen of plastic speelgoed. De meeste van deze producten voelen warm aan en daarbij stimuleren de geur, het gewicht en het geluid van deze materialen de zintuiglijke ontwikkeling van het kind.

Buiten spelen vormt een belangrijk onderdeel van de ontwikkeling van ieder kind. Door buiten te spelen ervaart het kind de buitenwereld en komt het in contact met de seizoenen. Ze vinden het vaak niet erg om in de regen buiten te spelen, omdat ze de 'wereld' om zich heen willen voelen en beleven.

Kinderen kunnen veel plezier hebben van het samen buiten spelen. Voor het buitenspelen zijn er ook skelters, fietsen, touwen, zandbakspullen,

hockeysticks, een voetbal, een trampoline (op Trigon) en in de zomer zwembadjes tot hun beschikking.

Een praktijk voorbeeld

De pedagogisch medewerker stimuleert Merel op een speelse wijze, haar fijne motoriek te oefenen door een kralenarmbandje te rijgen. Merel vindt vooral creatief bezig zijn erg leuk. Spelenderwijs en onbewust oefent Merel haar fijne motoriek en oefent zij direct haar concentratie.

De pedagogisch medewerker draagt met het activiteitsaanbod bij aan diverse ontwikkelingsgebieden en vaardigheden van de kinderen.

4.4 Het begeleiden van interacties in en op de groep

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstelling:

7. Open houding van de groep

't Kasteel streeft naar een open houding van de groep, waarin alle kinderen kunnen aarden. We bieden activiteiten aan om het groepsproces te bevorderen. Denk hierbij aan groepsspelletjes of met elkaar iets bouwen of knutselen. 't Kasteel vindt het belangrijk om het kind te leren initiatief te nemen en verantwoordelijkheid te nemen voor het eigen gedrag en dat van de hele groep.

4.4.1. Coöperatief spel

Wat essentieel is voor de sociale ontwikkeling is dat er proces van samenwerking op gang wordt gebracht, dit gebeurt bij zowel het vrije spel (spel waarbij de kinderen zelf hun spel bepalen) als bij wedstrijdspellletjes.

Het kan tot het zevende jaar of zelfs langer duren, voordat een kind in staat is om tegen zijn verlies te kunnen. Tot die tijd is het beter om coöperatieve spelletjes met ze te ondernemen, waardoor het accent bij het spelen met

andere kinderen meer ligt op het plezier in plaats van op het winnen of verliezen.

Een praktijk voorbeeld

Marie en Saar zitten op een paar kussens te lezen. Noah en Mees willen ook graag met de kussens spelen en trekken de kussens onder Marie en Saar hun billen weg. Er ontstaat onenigheid. De pedagogisch medewerker geeft ze de ruimte om het conflict samen op te lossen en grijpt in, wanneer de situatie daarom vraagt.

De pedagogisch medewerker heeft “voelsprietten” voor wat er speelt in de groep en begeleidt kinderen, indien nodig, bij diverse interactiemomenten.

4.5 Het geven van leiding en het bieden van structuur

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen:

8. Vertrouwde begeleiding

't Kasteel werkt met een vast team van pedagogisch medewerkers. De kinderen voelen zich vrij met de pedagogisch medewerkers, die zich empathisch weten op te stellen en richten op wat er bij de kinderen leeft. Door het werken met pedagogisch medewerkers op vaste dagen en een vaste invalpoule probeert 't Kasteel op deze wijze veel structuur te bieden aan de kinderen tijdens de opvang.

9. Naar eigen inzicht vrije tijd invullen.

In de vrije tijd van het kind staat spelen centraal. Hierbij wordt gezocht naar een evenwicht tussen vrij spel (naar eigen keuze en zonder sturing door een volwassene), en georganiseerde activiteiten (door een volwassene georganiseerd en begeleid). Het kind mag zelf kiezen hoe het zijn vrije tijd wil besteden.

Een praktijk voorbeeld

Bij binnenkomst gooit Timo zijn jas en tas in de gang neer. Hij neemt direct plaats aan tafel, waarop het fruit, limonade, brood en crackers klaarstaat voor het gezamenlijk eetmoment en begint te eten. De pedagogisch medewerker toont begrip voor Timo zijn trek, maar vraagt hem vriendelijk (doch dringend) of hij zijn tas en jas wil ophangen en wachten totdat iedereen uit school binnen is. De pedagogisch medewerker stelt aan Timo voor om te starten met de vaderdagactiviteit, zodat zijn werkje straks als voorbeeld kan dienen voor de andere kinderen. Zo heeft Timo iets te doen, tijdens het wachten op de anderen.

Het aanbieden van een dagritme en het hebben van groepsregels, dragen bij aan houvast en structuur gedurende de opvang. Het dagritme wordt in het primair proces beschreven.

De pedagogisch medewerker heeft oog voor het ritme van de groep, verzorgt een creatieve en/of sport- en spelactiviteit. Het staat de kinderen vrij om daaraan deel te nemen.

4.6 Respecteren van de autonomie

't Kasteel plaatst hierbij de volgende doelstellingen:

10. *Respect.*

Het kind wordt door alle kinderen gerespecteerd om wie het is en om hoe het kind is. Ook tonen kinderen en pedagogisch medewerkers respect voor elkaar, de omgeving en materiële kasteelzaken.

Het is van belang dat ieder kind zichzelf kan zijn en ook op 't Kasteel wordt gewaardeerd om wie het is. Ons streven is ieder kind tot zijn recht te laten komen, en individueel te ondersteunen en begeleiden in zijn ontwikkeling. Er is aandacht voor het individuele kind.

11. *Zelfstandigheid en zelfredzaamheid.*

We begeleiden het kind in de geleidelijke ontwikkeling naar zelfstandigheid.

Bij elk stap naar meer zelfredzaamheid biedt 't Kasteel, daar waar nodig, begeleiding aan en worden de afspraken rondom zelfstandigheid vastgelegd, zodat het kind en de ouders met een gerust hart aan deze nieuwe stap kunnen beginnen.

Een praktijkvoorbeeld

Janneke, 9 jaar, staat bij het verzamelpunt op school en vraagt de pedagogisch medewerker continue of ze al naar de BSO vertrekken. De pedagogisch medewerker vraagt Janneke wat er aan de hand is. Janneke vertelt dat zij het wachten op de anderen niet leuk vindt en ze oud genoeg is om zelf naar 't Kasteel te gaan. De pedagogisch medewerker kan zich vinden in Janneke en maakt dit bespreekbaar met haar ouders. Janneke mag voortaan, na melding bij de pedagogisch medewerker, zelfstandig uit school naar de BSO toe lopen.

De pedagogisch medewerker begeleidt, stimuleert en motiveert het kind in haar zelfstandigheid en zelfredzaamheid.